

1. BÖLÜM

PREKONSEPSİYONEL BAKIMIN, DANIŞMANLIĞIN KAPSAMI, YARARLARI VE ÖNEMİ

Filiz ASLANTEKİN ÖZÇOBAN¹
Fatma Deniz SAYINER²

GİRİŞ

Gebelik öncesi çiftlerin sağlık durumu, sağlık davranışları, gebeliğin planlanması ve buna yönelik hazırlık yapılması annenin ve doğacak olan bebeğin sağlığını etkilemektedir. Çiftlerin, çocuk sahibi olmaya karar vermesi, fiziksel ve psikolojik olarak hazırlanması, varsa riskleri saptayıp ortadan kaldırması veya yönetmesi, sağlıklı gebeliğe ve bebeğe ulaşmayı mümkün kılmaktadır. Bu amaçla gebelik oluşmadan önce kadınlara ya da çiftlere uygulanan biyomedikal, davranışsal ve sosyal sağlık müdahalelerine prekonsepsiyonel bakım adı verilir.

Prekonsepsiyonel bakım tarama, tedavi ve danışmanlık hizmetlerinden oluşan, gebelik öncesi olumlu davranışlar geliştirilerek değiştirerek, olumsuz davranışları iyileştirmek için yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemle gebelik öncesinde gebelik üzerinde etkisi olan ya da olabilecek sağlık problemlerine, alışkanlıklara ve sosyal yaşamla ilgili olumsuzluklara önleme ve yönetme yaklaşımı gösterilir. Sağlık kuruluşları tarafından yürütülen prekonsepsiyonel bakım hizmetleri, çocuk sahibi olmadan önceki dönemde anne ve baba adaylarının sağlık durumlarının en üst düzeyde olmasını sağlar.

Prekonsepsiyonel bakım hem birincil hem de ikincil sağlığı koruma yaklaşımı özelliği gösterir. Birincil koruma yaklaşımında kabul edilen bireylerde kanıta dayalı taramalar yapılarak belirli hastalıkları araştırmak ve önlemler almak hastalıkların/sakatlıkların önlenmesinde en etkili yöntemlerdendir. Kadının ve eşinin gebeliğe sağlıklı biçimde hazırlanması anlamına gelen prekonsepsiyonel bakım da bu özellikte bir araçtır. Anne ve baba adaylarının sağlık problemi ol-

¹ Öğr. Gör. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

² Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

Ek 2- Prekonsepsiyonel Bakım Müdahale Paketi (DSÖ, 2013)

Psikoaktif Madde Kullanımı	<ul style="list-style-type: none"> • Madde kullanımını için tarama yapılması • Gerektiğinde kısa müdahaleler ve tedavinin sağlanması • Farmakolojik ve psikolojik müdahaleler de dahil olmak üzere madde kullanım bozukluklarını tedavi edilmesi • Madde kullanım bozukluğu olan aileler için (postpartum ve gebelikler dahil) aile planlaması yardımı sağlanması • Ergenlerde madde kullanımını azaltmak için önleme programlarının oluşturulması
Aşıyla Korunulabilir Hastalıklar	<ul style="list-style-type: none"> • Kızamıkçık aşısı • Tetanoz ve difteri aşıları yapılması • Hepatit B'ye karşı aşılama
Kadın Genital Sünneti (FGM)	<ul style="list-style-type: none"> • Kızı ebeveynler ve / veya partneriyle uygulamayı tartışmak yapılması cesaret in kırılması, önlemeye çalışılması • FGM için komplikasyonları saptamak için kadın ve kızların taranması • Kadınlara ve çiftlere FGM'nin komplikasyonları ve tedaviye erişimi hakkında bilgi verilmesi • Gebeliğin başlamasından önce veya erken dönemde enfekte olmuş veya mühürlenmiş kızların ve kadınların defibrasyonunu yapılması • Kistlerin çıkarılması ve diğer komplikasyonların tedavi edilmesi

Kaynak: World Health Organization. (2013). Meeting to develop a global consensus on pre-conception care to reduce maternal and childhood mortality and morbidity. Geneva, pp.6-12.

KAYNAKLAR

- Akerman D., Cleland L., Croft G., Eskuchen K., Heim C., Levine A., Setterlund L., Stark C., Vickers J., Westby E. (2012). Institute for clinical systems improvement. Routine Prenatal Care. Erişim: https://www.icsi.org/_asset/13n9y4/Prenatal.pdf. Erişim tarihi:15.06.2018
- Aksoy A., Vefikuluçay-Yılmaz D. (2019). Toplum sağlığını arttırmada yeni bir hizmet modeli: prekonsepsiyonel bakım ve hemşirenin rolü. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 16(1):60-67.
- Anderson J.E., Ebrahim S., Floyd L., Atrash H. (2006). Prevalence of risk factors for adverse pregnancy outcomes during pregnancy and the preconception period-United States, 2002-2004. Matern Child Health J, 10:101-106.
- Api O., Ünal O., Şen C. (2005). Gebelikte beslenme, kilo alımı ve egzersiz. Perinatoloji Dergisi, 13(2):71-79.
- Arslan H., Özkan A. (2005). Prekonsepsiyonel dönemdeki kadınların değerlendirilmesi. Zeynep Kamil Tıp Bülteni, 36(2):65-71.
- Atrash H., Jack B.W., Johnson K., Coonrod D.V., Moos M.K., Stubblefield P.G., et al. (2008). Where is the "W"oman in MCH? Am J Obstet Gynecol, 199: 259-265.
- Baysoy G., Özkan, S., (2012). Gebelik öncesi bakım gebelik öncesi (prekonsepsiyonel) bakım: halk sağlığı perspektifi. Gazi Med J, 23: 77-90.
- Beckmann M.M., Widmer T., Bolton E. (2014). Does preconception care work? Aust N.Z.J. Obstet Gynaecol, 54(6):510-514.

- Bellizzi S., Mannava P., Nagai M., et al. (2020). Reasons for discontinuation of contraception among women with a current unintended pregnancy in 36 low and middle-income countries. *Contraception*, 101(1):26-33.
- Berry R.J., Li Z., Erickson J.D., Li S., Moore C.A., Wang H., et al. (1999). Prevention of neural-tube defects with folic acid in China. *N Engl J Med*, 341:1485-1490.
- Boulet S.L., Parker C., Atrash H. (2006). Preconception care in international settings. *Maternal and Child Health J*, 10(1):29-35.
- Chamberlain G. (1980). The pre-pregnancy clinic. *Br Med J*, 281(6232):29-30.
- Choiriyyah I., Sonenstein L.F., Astone M.N., Pleck H.J., Dariotis K.J., Marcell V.A. (2015). Men aged 15-44 in need of preconception care. *Maternal and Child Health Journal*, 19(11):2358-2365.
- Coşkun A. (2011). Prekonsepsiyonel bakım ve danışmanlık: kadın yaşamındaki yeri ve önemi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 8(3):8-15.
- Cullum A.S. (2003). Changing provider practices to enhance preconceptional wellness. *JOGNN*, 32:543-549. Doi: 10.1177/0884217503255016
- Curtis M. (2010). Preconception care: clinical and policy implications of the preconception agenda. *Journal of Clinical Outcomes Management*, 17(4):30-38.
- Czeizel A.E. (1999). Ten years of experience in periconceptional care. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol*, 84(1):43-49.
- Doğaner G., Gölbaşı Z. (2011). Prekonsepsiyonel danışmanlık. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 20(5):215-221.
- Ebrahim S.H., Lo S.S., Zhuo J., Han J.Y., Delvoye P., Zhu L. (2006). Models of preconception care implementation in selected countries. *Matern Child Health J*, 10:37-42.
- Elsinga J., de Jong-Potjer L.C., van der Pal-de Bruin K.M., le Cessie S., Assendelft W.J., Buitendijk S.E. (2008). The effect of preconception counselling on lifestyle and other behaviour before and during pregnancy. *Women's Health Issues*, 18:117-125.
- Frey K.A. (2002). Preconception care by the nonobstetrical provider. *Mayo Clin Proc*, 77: 469-473.
- Green-Raleigh K., Lawrence J.M., Chen H., Devine O., Prue C. (2005). Pregnancy planning status and health behaviors among nonpregnant women in a California managed health care organization. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 37(4):179-183.
- Health Council of the Netherlands. (2007). Preconception care: a good beginning. *Preconceptional Guidlenens the Hague: Health Council of the Netherlands*, Number: 2007/19E. ISBN 978-90-5549-678-5
- Hobbins D. (2003). Full circle the evolution of preconception health promotion in America. *JOGNN*, 32(4):516-522.
- Johnson K., Posner S.F., Biermann J., Cordero J.F., Atrash H.K., Parker C.S., Boulet S., Curtis M.G. (2006). Recommendations to improve preconception health and health care-United States a report of the CDC/ATSDR preconception care work group and the select panel on preconception care. *MMWR Recomm Rep*, 55(RR-6):1-23.
- Liu Y., Liu J., Ye R., Li Z. (2006). Association of preconceptional health care utilization and early initiation of prenatal care. *Journal of Perinatology*, 26:409-413.
- Moos M.K. (2003). Preconceptional wellness as a routine objective for women's health care: an integrative strategy. *JOGNN*, 32(4):550-556.
- Moos M.K. (2006). Preconception health: where from here? *Women's Health Issues*, 16:156-158.
- Moos M.K., Dunlop A.L., Jack B.W., Nelson L., Coonrod D.V., Long R., Gardiner P.M. (2008). Healthier women, healthier reproductive outcomes: recommendations for the routine care of all women of reproductive age. *American Journal of Obstetrics & Gynecology*, 199:280-289.
- Oza-Frank R., Gilson E., Keim S.A., Lynch C.D., Klebanoff M.A. (2014). Trends and factors associated with self-reported receipt of preconception care, 2004-2010. *Birth*, 41(4):367-373.

- Posner S.F., Johnson K., Parker C., et al. (2006). The national summit on preconception care: a summary of concepts and recommendations. *Matern Child Health J*, 10(5): S197-S205.
- Ray J.G., O'Brien T.E., Chan W.S. (2001). Preconception care and the risk of congenital anomalies in the offspring of women with diabetes mellitus: a meta-analysis. *QJM*, 94:435-444.
- Salihi H.M., Salinas A., Mogos M. (2013). The missing link in preconceptional care: the role of comparative effectiveness research. *Matern Child Health J*, 17(5):776-782. Doi: 10.1007/s10995-012-1056-1.
- Shawe J., Delbaere I., Ekstrand M., Hegaard H.K., Larsson M., Mastroiacovo P., et al. (2015). Preconception care policy, guidelines, recommendations and services across six European countries: Belgium (Flanders), Denmark, Italy, the Netherlands, Sweden and the United Kingdom. *The European Journal of Contraception & Reproductive Health Care*, 20(2):77-87.
- Shores E.S., Bailey T. (2009). Recommendations for women of reproductive age. *NC Med J*, 70(5):432-438.
- Svanberg S.A., Lampic C., Karlström P.O., Tvden T. (2006). Attitudes toward parenthood and awareness of fertility among postgraduate students in Sweden. *Gend Med*, 3(3):187-195.
- Taşkın L. (2016). Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği, Genişletilmiş XIII. Baskı, Akademisyen Tıp Kitabevi: Ankara.
- Temel S., van Voorst S.F., Jong-Potjer L.C., Waelput M.J.A., Cornel C.M., Weerd R.S., Denktaş S., Steegers E.A.P. (2015). The Dutch national summit on preconception care: a summary of definitions, evidence and recommendations. *J Community Genet*, 6:107-115. Doi: 10.1007/s12687-014-0204-2
- Thompson E.L., Vázquez-Otero C., Vámos C.A., Marhefka S.L., Kline N.S., Daley E.M. (2017). Rethinking preconception care: a critical, women's health perspective. *Matern Child Health J*, 21:1147-1155. Doi: 10.1007/s10995-016-2213-8
- Toulemon L. (2005). Who are the late mothers? *Rev Epidemiol Sante Publique*, 53:13-24.
- Watson M., Watson L., Bell R., Halliday J. (2001). The increasing knowledge of the role of periconceptional folate in Victorian women of child-bearing age: follow-up of a randomised community intervention trial. *Aust NZ J Public Health*, 25:389-395.
- Wennberg A.L., Lundqvist A., Högberg U., Sandström H., Hamberg K. (2013). Women's experiences of dietary advice and dietary changes during pregnancy. *Midwifery*, 29:1027-1034.
- Williams L., Zapata L.B., D'Angelo D.V., Harrison L., Morrow B. (2012). Associations between preconception counseling and maternal behaviors before and during pregnancy. *Maternal and Child Health Journal*, 16(9):1854-1861.
- Wilson R.D., Audibert F., Brock J.A., Cartier L., Desilets V.A., Gagnon A., Johnson J.A., Lançlois S., et al. (2011). Genetic considerations for a woman's pre-conception evaluation. *Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 33(1):57-64.
- World Health Organization. (2013). Meeting to develop a global consensus on preconception care to reduce maternal and childhood mortality and morbidity. Geneva, pp.6-12.
- Yakışan R.Ş., Set T. (2012). Birinci basamakta gebelik öncesi bakım. *TIP MED*, 16(2):23-27.